

Korrupciófigyelő

Ötödik jelentés

Készítették:

Vincze Orsolya, Léderer Sándor (K-Monitor), Kapronczay Stefánia, Pásztor Emese, Döbrentey Dániel
(TASZ)

Szakértői véleményt adott:

Erdélyi Katalin (Átlátszó), Gyükeri Mercédesz (HVG), Reszkető Petra (Budapest Intézet)

Budapest, 2021.

Tartalomjegyzék

1. Az átláthatóságot csökkentő és a korrupció elleni fellépést nehezítő intézkedések.....	6
a) A járvánnyal kapcsolatos közérdekű adatigénylések teljesítésével kapcsolatos tartós visszasságok...	6
b) Proaktív állami tájékoztatás további hiánya.....	8
c) Az Európai Bíróság átláthatóság megteremtését elősegítő döntése.....	9
d) A politikai szabadságjogokat hátrányosan érintő jogalkotási lépések.....	9
2. A költségvetéssel és az átlátható gazdálkodással kapcsolatos visszasságok.....	10
a) Az RRF-forrásokkal kapcsolatos költségek megalapozatlansága.....	10
b) A költségvetés átláthatatlanságát fokozó intézkedések.....	11
c) Hosszú távú kötelezettségvállalások.....	12
d) Óriási kötvénykibocsátás, rekord hiány mellett.....	12
3. Tőkekoncentráció és a közvagyon kiszervezése.....	13
a) Külföldi tulajdon visszaszorítása.....	13
b) Évtizedekre szóló gazdasági kötelezettségvállalások.....	13
c) Kiszervezett vagyonok.....	14
d) A NER-közeli tőkésosztályt gyarapító vagyonjuttatások.....	16
e) A NER-közeli tudásközpontok támogatása.....	20
4. Ellenzéki vezetésű önkormányzatokat aránytalanul érintő döntések.....	22
a) A tartóssá vált elvonások eltérő pénzügyi hatása a politikai vezetés irányultsága alapján.....	22
b) Szelektív pályázati támogatások.....	22
c) A Fővárosi Önkormányzatot érintő kormányzati mulasztás.....	22
d) A Norvég Alap helyére lépő források megkérdőjelezhető elosztása.....	23
e) A bérlakástörvény kapcsán született alkotmánybírósági döntés.....	23

A járvány eddigi legsúlyosabb, harmadik hullámának levonulásával sem történt érdemi javulás a korrupció területén – sőt, a 2022-es választási év közeledtével egyre jobban felerősödtek a korábban már tapasztalt tendenciák: a kormány változatos eszközöket vetett be azért, hogy a favorizált klientúra és politikai osztály megélhetése egy esetleges kormányváltás esetén se kerülhessen veszélybe. Eközben az állami működés átláthatósága sem javult, a járványügyi adatközlés továbbra sem (volt) kielégítő. De természetesen a jövő évi választásokat sem várja a kormány ölbe tett kézzel: miközben az ellenzéki vezetésű önkormányzatokat egyre kevésbé leplezetten hozzák rendkívül hátrányos helyzetbe, hatalmas költségvetési osztogatás veheti kezdetét: ennek részben az átláthatatlan Gazdaságvédelmi Alap, részben pedig az uniós helyreállítási pénzek lehetnek a forrásai – az Európai Bizottság rosszallása ellenére.

Ötödik jelentésünk a 2021. júniusa és 2021. szeptembere közötti időszakot tekinti át.

Bemutatjuk, hogy

- A járványhelyzet a vizsgált időszakban tapasztalható örvendetes javulása ellenére az állami tájékoztatás továbbra is elégtelen, a közérdekű adatokhoz való hozzáférés az adatkezelők elzárkózó magatartása miatt akadályozott volt.
- Egyes politikai szabadságjogokat továbbra is járványügyi szempontból indokolatlannak tűnő korlátozások alá vetnek, azonban a kormány saját politikai céljai mentén lazított a szabályozáson a népszavazások kapcsán.
- A kormány szelektíven, néhol leplezetlenül a pártállás szerint támogatja a helyi önkormányzatokat, miközben a Fővárosi Önkormányzatnak nem adják át a közösségi közlekedés működtetéséhez törvényben biztosított normatívát.
- A Norvég Alap forrásaihoz Magyarország - a kormány politikai ellenállása miatt - nem jutott hozzá; az ennek helyébe lépő források szétosztása után számos kedvezményezett kormánypárti kötődésére, vagy éppen politikai pozíciójára derült fény.
- A helyreállítási forrásokhoz szintén kétséges, hogy mikor juthat Magyarország, mivel a Helyreállítási Terv nem tartalmaz megfelelő antikorrupciós vállalásokat.

- A Kormány továbbra is átláthatatlan alapokat hoz létre és tart fenn a költségvetésben, amelyből ellenőrizetlenül csoportosíthat át a legkülönbözőbb célokra. Mindeközben a választási évhez közeledve szabadjára engedték a hiányt és a visszautasított EU-s hitelnél kedvezőtlenebb feltételekkel került sor rekordmértékű kötvénykibocsátásra.
- Továbbra is zajlik az állami vagyonok kimentése a kormány szereplői által irányított közérdekű vagyonkezelő alapítványokba.
- A Kormány óriási, átláthatatlan és évtizedekre szóló koncessziós szerződéseken keresztül biztosítaná teljes üzletágak kiszervezését.
- Számos ágazatban nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházássá nyilvánítottak fejlesztéseket, ezzel is kedvezve a NER-hez köthető üzleti körnek, vagy részesítettek direkt támogatásban az ehhez a körhöz köthető beruházásokat.
- Alapítványokon, állami cégeken keresztül óriási összegeket kaptak a Kormányt kiszolgáló tudásközpontok.

Összességében elmondható, hogy a nyári időszakot intenzív jogalkotás helyett az intenzív választási költségek előkészítésére használta a kormány. Emellett tovább folytatódott az állami feladatok és vagyonok kiszervezése, ami biztosíthatja a jelenleg kormányzó érdekcsoport befolyását egy vesztes választás, vagy a parlamenti $\frac{2}{3}$ elvesztése esetére. A kormánytól független szereplők gyengítése, ellehetetlenítése változatlanul központi eleme a döntéshozatalnak, erre a kiemelkedő példa, hogy a kormány inkább lemondott több tízmilliárd forint norvég támogatásról, annak érdekében, hogy az összeg egy töredéke se kerülhessen esetleg kritikus civil szervezetekhez.

A K-Monitor és a TASZ 2020 szeptemberében indította el közös Korrupciófigyelő programját azzal a céllal, hogy háromhavonta kiadott jelentésben értékeljék az állami korrupció, valamint a jogállamiság leépítésére irányuló törekvések alakulását. A jogállam eróziója és a korrupció közpolitikai eszközzé emelése Magyarországon egyszerre, egymással szoros összefüggésben történik, többnyire valamilyen közérdekű cél mögé rejtve. Ez jelenleg a koronavírus okozta válság elleni fellépés. A K-Monitor és a TASZ célja, hogy saját szakterületeiken szerzett tapasztalataikat egyesítve világítsanak rá a válságkezelés

árnyékában zajló korrupt folyamatokra. A szerteágazó intézkedések hiteles értékelése érdekében egy-egy terület ismert szakértői is kommentálják a jelentést, az ő meglátásaik is megjelennek az elemzésben.

A jelentések egységes módszertan alapján készülnek. Az első jelentés a koronavírus-járvány első szakaszának eseményeit vizsgálta, elsősorban a különleges jogrend alatt zajló jogalkotás eredményeinek értékelésével. Második jelentésünk a járvány második hullámának elejétől követte, ahogy a járvány elleni védekezés, illetve az erre való hivatkozással megtett lépések mellett egyre hangsúlyosabbá vált a 2022-es országgyűlési választásokra való politikai és gazdasági felkészülés.

Jelentéseinkben visszatérően vizsgálunk előre lefektetett kritériumokat, de mindig reagálunk az aktuális, jelentős eseményekre is. Az állandóság jegyében megfogalmaztuk azt a hat pozitív állítást – két külön, de egymással szorosan összefüggő csoportba sorolva –, melyek érvényesülését visszatérően vizsgáljuk valamennyi jelentésünkben, és minden vizsgált intézkedést ezen követelmények szerint értékelünk. Az állítások – melyeket sorszámuk szerint feltüntetünk minden elemzett intézkedés és jelenség mellett, aszerint, hogy az adott intézkedés vagy jelenség mely követelményt sérti – az alábbiak.

Korrupció és hatalommal visszaélés témakör

- 1. A kormány nem használhat fel közpénzt saját hatalma megerősítése, megtartása érdekében.*
- 2. A kormány nem rendelkezhet a közvagyon felett oly módon, hogy a politikai közösség egy csoportját (pl. helyi önkormányzatok) politikai elköteleződés alapján, vagy autonóm szervezetek autonómiájuk csorbitásának céljával hátrányos helyzetbe hozza.*
- 3. A kormány nem biztosíthat közpénzből származó forrásokat a vele rokonszenvező (gazdasági) szereplők számára kizárólag ezen tulajdonságukra tekintettel.*

Jogállamiság témakör

- 4. Az államnak kötelessége átláthatóan működni, döntéseiről és azok indokairól a polgárokat tájékoztatni olyan módon, ami a közhatalom ellenőrzését lehetővé teszi számukra.*

5. *A kormány köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amely a meglévő függetlenség szintjét csökkenti vagy annak garanciáit aláássa az önkormányzatok és a független állami szervek tekintetében.*
6. *A kormány köteles tartózkodni attól, hogy a jogállami garanciákat és a közpénzek felelős kezelésének követelményét aláássa, különösen válságkezelési célokra hivatkozva.*

1. Az átláthatóságot csökkentő és a korrupció elleni fellépést nehezítő intézkedések

Érintett követelmények sorszáma: 4, 5

a) A járvánnyal kapcsolatos közérdekű adatigénylések teljesítésével kapcsolatos tartós visszasságok

A járványhelyzet kezelésében kulcsszerepet játszó Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) a vizsgált időszakban is több alkalommal tanúsított indokolatlan késlekedést a közérdekű adatigénylések teljesítésekor. Az NNK gyakran él a veszélyhelyzet során alkalmazható azon lehetőséggel, melynek értelmében a közérdekű adatok kiadását akár a törvényi főszabály szerinti időtartam ötszörösére is lehet növelni. A teljes képhez hozzátartozik, hogy ezen szabály mögött a deklarált jogalkotói szándék éppen az, hogy a járványügyi védekezésben szerepet játszó szervek veszélyhelyzeti tevékenységükre fókuszálhassanak és a meghosszabbított határidők a tehermentesítésüket szolgálják. Mégis szembeütnő, hogy egyes esetekben laikus szemmel is egyszerűen megválaszolható adatigénylések esetében történik rendkívül hosszú határidő-hosszabbítás.¹

Előfordult olyan eset is, amikor az NNK állítása szerint nem létező adatot (megyei átoltottsági statisztika) végül másik adatkezelő, a Miniszterelnökség adott ki az adatigénylőnek.²

¹ <https://444.hu/2021/06/23/muller-cecilianak-45-napig-tart-elkuldeni-egy-dokumentumot-szel-bernadett-ezert-a-naih-hoz-fordul>
<https://blog.atlatszo.hu/2021/06/90-nap-kell-muller-cecilianak-ahoz-hogy-milyen-nyilvantartast-vezetnek-az-oltottakrol/>
<https://merce.hu/2021/06/23/muller-cecilia-rossz-szoveggel-indokolta-hogy-mi-tart-45-napig-a-fizetos-pcr-tesztekrol-szolo-levelenek-kiadasaban/>

² <https://telex.hu/koronavirus/2021/07/13/atoltottsag-oltas-statisztika-megyek-miniszterelnokseg-budapest-borsod-szolnok>

Az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (OGYÉI) olyan adatok (a “keleti” vakcinák engedélyezési dokumentációjának) kiadását tagadta meg, mely állampolgárok széles körének egészségét, továbbá az átlátható állami működést érintheti.³ Ez különösen azért volt aggályos, mert a kínai Sinopharm vakcináról tudományos vizsgálat is megerősítette, hogy a korral együtt jelentősen csökkenhet a védettség az adott szérummal oltottak körében.⁴ Ezt megelőzően pedig - politikai felhangoktól sem mentes - vita bontakozott ki arról, hogy hatékony-e a vakcina – ennek része volt az is, hogy az ellenzéki vezetésű főváros és a Semmelweis Egyetem által szervezett, hasonló ellenanyagteszt más eredményt hozott⁵ - bár mindkettő a Sinopharm kisebb hatékonyságát mutatta ki.

Hasonlóan fontos adatokat (az egyes kórházakban, illetve ezek intenzív osztályain ápolt betegek, illetve az ő halálozásuk aránya) nem adott ki újságírói megkeresésre az Országos Kórházi Főigazgatóság.⁶ Az Emberi Erőforrások Minisztériuma pedig nem válaszolt azon írásbeli újságírói kérdésekre, mely az egyes vakcinák hatékonyságára vonatkozó statisztikai adatokat érintette.⁷ Ez utóbbi azért volt különösen aggályos, mert a közvélemény egyes szegmenseiben nyomatékos kétely merült fel a kínai Sinopharm oltás hatékonyságával kapcsolatban, miután a Fővárosi Önkormányzat által szervezett ellenanyag-mérésen résztvevők körében ezen oltóanyag teljesített a leggyengébben.⁸ Végül, de nem utolsó sorban, a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. megtagadta a védettségi igazolványok gyártásáról szóló szerződés kiadását, miután két alkalommal is meghosszabbították az adatigénylés teljesítésére rendelkezésre álló határidőt,⁹ és végül csak a perindítás miatt adták ki az igényelt adatokat.¹⁰

Különösen súlyos hiányosság, hogy az oltási terv még mindig nem elérhető a nyilvánosság számára.

3 https://nepszava.hu/3127552_nem-tartotta-be-az-ogyei-amit-igert

4 https://hvg.hu/tudomany/20210720_sinopharm_vizsgalat_sarkadi_ferenci

5 <https://www.szabadeuropa.hu/a/mast-mutatnak-a-semmelweis-egyetem-es-a-fovaros-ellenanyagszint-meresei/31357579.html>

6 <https://444.hu/2021/06/24/a-nagyobb-korhazakban-sokkal-nagyobb-a-covidosok-tulelesi-eselye-mint-a-kisebbekben>

7 https://hvg.hu/tudomany/20210723_vakcina_allami_hatasvizsgalat_adatok

8 <https://merce.hu/2021/07/14/sorosozassal-nyomatekosította-a-kormany-hogy-nem-lesz-orszagos-meretu-a-fovarosi-ellenanyag-tesztes/>

9 <https://blog.atlatszo.hu/2021/07/a-nisz-harom-honap-hosszabbitas-utan-megtagadta-a-vedettségi-igazolványokról-szóló-szerződés-kiadását/>

10 <https://blog.atlatszo.hu/2021/10/a-nisz-8-millio-darab-vedettségi-igazolványt-rendelt-kozel-10-milliard-forintert/>

Az adatkezelők gyakorlatán túlmutató probléma, hogy míg a kormány a jelen jelentésben vizsgált (illetve az azt megelőző) időszak végére gyakorlatilag az összes járványügyi korlátozást feloldotta, addig a közérdekű adatigénylésekre vonatkozó eltérő szabályozás hatályban maradt, így ez az egyike az utolsó, a veszélyhelyzettel összefüggő korlátozásoknak.¹¹

b) Proaktív állami tájékoztatás további hiánya

A járványhelyzet öröndetes javulásával párhuzamosan az állami tájékoztatás eddig is kifogásolható és szerény eszközei még kevésbé váltak kielégítővé.

Ennek egyik elemeként megszüntették az Operatív Törzs napi szintű tájékoztatóit¹²- holott a korlátozások feloldása révén épphogy ekkor jött volna el a lehetőség arra, hogy az újságírók a korábbi gyakorlattól eltérően személyesen jelenhessenek meg és kérdéseket tehessenek fel.

Később a sajtótájékoztatók teljesen megszűntek, és változott az adatközlési gyakorlat is: 2021. június 12-től kezdve hétfőtől csütörtökig naponta, péntektől hétfőig pedig tömbösítve közlik az aktuális járványadatokat.¹³ A hétvégi (péntek, szombat, vasárnap) adatok összevonására érdemi magyarázatot nem adtak az illetékes szervek, hatását tekintve az intézkedés azonban a tájékozódás lehetőségeinek romlását eredményezi.

A proaktív és részletes tájékoztatás hiánya különösen akkor vet fel aggályokat, ha megvizsgáljuk, hogy a kormányzat milyen nagyságrendű költségvetési forrást fordított kommunikációs tevékenységre - ennek tükrében aligha állítható, hogy a megfelelő színvonalú tájékoztatásnak a felkészültség vagy a megfelelő források hiánya lenne az oka.¹⁴

11 <https://hang.hu/belfold/adatvisszatartas-kozerdekbol-a-veszelyhelyzet-vegeig-maradhat-a-ketszer-45-napos-hatarido-127696>

12 <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20210525/bejelentettek-nem-tart-tobbe-napi-sajtotajekoztatot-az-operativ-torz-484702>

13 <https://www.portfolio.hu/uzlet/20210611/breking-nem-kozlik-tobbet-naponta-a-koronavirusos-adatokat-magyarorszagon-487580>

https://www.nyugat.hu/cikk/megint_elkoszont_az_operativ_torz

14 <https://g7.hu/vallalat/20210601/a-jarvany-alatt-is-milliardokat-lehetett-keresni-a-kormanypropagandaval/>

c) Az Európai Bíróság átláthatóság megteremtését elősegítő döntése

Az átláthatóságot pozitív irányba befolyásoló fejlemény is jut az elemzett időszakra: szeptember 1-én hozta meg az Európai Bíróság azon ítéletet, melyben megállapította, hogy az Európai Csalásellenes Hivatal (OLAF) köteles nyilvánosságra hozni a miniszterelnök vejéhez kapcsolódó Elios Zrt. ügyében készített jelentést. Ráadásul az ítélet szerint a jövőben bármely ügyben csak akkor hivatkozhat vizsgálati céljainak védelmére az OLAF, ha az adott vizsgálat még folyamatban van, vagy befejeződött ugyan, de az illetékes nemzeti hatóságok még nem határoztak arról, hogy milyen intézkedéseket hoznak a vizsgálati jelentés nyomán. De a dokumentumok kiadását még az utóbbi esetben is csak észszerű ideig lehet halogatni.¹⁵ Ez a döntés jelentős lépés az átláthatóság megteremtése felé.

d) A politikai szabadságjogokat hátrányosan érintő jogalkotási lépések

Ahogy már előző jelentésünkben¹⁶ is utaltunk rá, a járványhelyzet javulásával párhuzamosan bevezetett lazítások mellett egyes politikai szabadságjogok gyakorolhatóságát továbbra sem tették lehetővé az elemzett időszakban, illetve jelentős korlátok mellett lehetett csak őket gyakorolni. A most elemzett időszakban is fennmaradtak a közérdekű adatok igénylésével kapcsolatos speciális szabályok, melyek az igénylések teljesítési határidejének jelentős hosszabbítására adnak lehetőséget. Ezen felül továbbra sem lehet időközi választást tartani, továbbá a vizsgált időszakban az országos népszavazás kezdeményezésére és megtartására vonatkozó tilalmat is láthatólag a kormány számára kedvező politikai környezet megteremtése érdekében oldották fel. Ezt a vélelmet alátámasztja egyrészt a tilalom feloldásának időzítése¹⁷, továbbá az a tény, hogy - nehezen belátható okból - a helyi népszavazások kezdeményezése és megtartása továbbra sem engedélyezett.

A közéleti részvételt és a társadalmi önszerveződés lehetőségeit hátrányosan befolyásolta volna azon jogszabályhely¹⁸, mely ellehetlenítette volna az egyesületek és alapítványok javára történő anonim

15 <https://tasz.hu/cikkek/es-lon-vilagossag-nem-lehet-eltitkolni-az-elios-botranyt-kivizsgalo-olaf-jelentest>

16 <https://tasz.hu/cikkek/epul-a-fidesz-melyallama-itt-a-negyedik-korrupciofigyelo-jelentes> 10. o.

17 Az országos népszavazás megrendezhetőségéről szóló 438/2021. (VII. 21.) Kormányrendelet órákkal azelőtt jelent meg a Magyar Közlönyben, hogy a miniszterelnök bejelentette volna, hogy a kormány népszavazást kezdeményez: https://hvg.hu/itthon/20210721_Orban_Gyermekvedelmi_nepszavazas

18 <https://444.hu/2021/07/01/megtiltotta-a-kormany-a-nevtelen-adomanyozast>

adományozás lehetőségét. A civil szervezetek gazdálkodásáról, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről szóló 350/2011. (XII. 30.) Kormányrendelet módosítását azonban alig több mint két héttel annak hatálybalépését követően visszavonta a kormány¹⁹ - egyes vélekedések szerint azért, mert a jogszabály természetesen a kormányközeli, illetve a kormányzattal jó viszonyt ápoló szervezeteket is érintette volna.²⁰ A társadalmi részvétel nélkül lezajlott jogalkotás, továbbá a jogszabály tartalma felvetette azon gyanút, hogy az intézkedés elsősorban olyan civil szervezetek ellen irányult, melyeket korábban érintett az Európai Unió Bírósága által jogsértőnek talált²¹ ún. civiltörvény, mely regisztrációs kötelezettséget írt elő a “külföldről támogatott civil szervezeteknek”. A jogszabály-módosítás visszavonása pedig nélkülözte az átláthatóságot, tekintve, hogy arra a kormány érdemi magyarázatot nem adott.

2. A költségvetéssel és az átlátható gazdálkodással kapcsolatos visszasságok

Érintett követelmények sorszáma: 4

a) Az RRF-forrásokkal kapcsolatos költségek megalapozatlansága

Előző jelentésünkben is kitértünk arra, hogy a Kormány várhatóan választási költségvetéssel készül 2022-re, amelynek egyik forrása az EU rendkívüli helyreállítási csomagja, az RRF lehet. Az EU-s forrásokhoz azonban csak abban az esetben férnek hozzá a tagállamok, ha sikerül olyan Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervet (HET) kidolgozniuk, amely megfelelően reagál a korábban az EU által felvetett problémákra (többek között ilyenek Magyarországon a magas szintű korrupció elleni fellépés hiánya, a közbeszerzési verseny korlátozottsága illetve a társadalmi egyeztetések alacsony szintje²²). A magyar kormány áprilisban [módosította](#) a HET első verzióját, és úgy döntött, hogy a Magyarországra jutó RRF-pénzeknek (kb. 5800 milliárd forint) csupán a vissza nem térítendő támogatásként igénybe vehető 43%-át

19 <https://444.hu/2021/07/17/a-kormany-visszavonta-a-rendeletet-amivel-megtiltotta-a-civil-szervezetek-nevtelen-tamogatast>

20 https://hvg.hu/gazdasag/20210716_Sokmilliardnyi_NERTamogatasra_is_feny_derulhet_a_civil_szervezetekre_vonatkozo_uj_rendelettel

21 <https://tasz.hu/a-civiltorveny-el-fog-bukni>

22 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_rolr_country_chapter_hungary_en.pdf

(2500 milliárd forintot) kéri -szakértők szerint azért, hogy minél kevesebbet kelljen vitáznia az EU-val a pénzek felhasználásáról.

Júliusra azonban kiderült, hogy a Bizottság legalább szeptember 30-ig nem fogadja el a magyar tervet – ennek épp az lehetett az egyik legfontosabb oka, hogy a magyar HET-ből hiányoztak a komolyan vehető antikorrupciós vállalások. A Kormány azonban arra utalt, hogy a brüsszeli lépés háttérében a HET-en kívüli vitás ügyek (leginkább az — LMBTQI-ellenes passzusokat tartalmazó homofób propagandatörvény júniusi elfogadása) állnának. Annak érdekében, hogy a források elköltését mégis a lehető leghamarabb meg tudják kezdeni, a nyár folyamán létrehozták a Nemzeti Helyreállítási Alapot hazai költségvetési forrásból, sőt az első – előkészítő – pályázatokat már ki is írták. Amennyiben a magyar HET-et az ősz folyamán mégis elfogadja az EU, a kormány a Nemzeti Helyreállítási Alapot fogja az RRF-forrásokból feltölteni. Mivel hitelek nélkül is 2500 milliárd forintos programról van szó, óriási felelőtlenség lehet a programok megkezdése a bizottsági jóváhagyás nélkül.²³

b) A költségvetés átláthatatlanságát fokozó intézkedések

Előző jelentésünkben már írtunk arról, hogy a 2022-es költségvetés részévé vált egy viszonylag nagy, 550 milliárd forintos Beruházási Alap, amelynek részletes ismertetése elmaradt, azaz nem tudjuk, konkrétan milyen beruházásokat kíván 2022-ben finanszírozni ebből a forrásból a Kormány. Ráadásul a nyáron elfogadott [2021. évi LXXXIX. törvény](#) úgy módosította az államháztartási törvényt, hogy az ebből az alapból finanszírozott beruházások esetén a lebonyolító szervek akár több évre előre is kötelezettséget vállalhatnak. A vészhelyzeti rendelkezésekről²⁴ szóló salátatörvény pedig akként rendelkezik, hogy ebből az alapból a korábbinál sokkal egyszerűbben - és ezáltal kevesebb külső kontrollal, átláthatatlanul – lehet majd előirányzatokat átcsoportosítani. (Utóbbi törvény rendelkezik ráadásul arról is, hogy a dubaji vilákiállításán történő magyar részvétellel és a MotoGP megrendezésével kapcsolatos közbeszerzéseket sürgősséggel, hirdetmény közzététele nélküli tárgyalásos eljárással lehet lefolytatni.)

A költségvetés átláthatatlanságát fokozza több önálló költségvetési soron szereplő többtíz-százmilliárdos nagyberuházási programok, mint például a Magyar Falu Program (61,7 milliárd forint) és a Modern Városok Program (51,1 milliárd forint) – de itt említhetjük meg a közúti (173 milliárd) és vasúti (60

23 <https://444.hu/2021/07/07/nem-fogadja-el-az-europai-bizottsag-a-magyar-helyreallitasi-tervet>

24 <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2100099.tv>

milliárd) fejlesztéseket, a közlekedési ágazati programokra szánt 134,7 milliárd forintot. Ezek előrehaladásáról, a közpénz-felhasználás hatékonyságáról sem jutunk hozzá érdemi információhoz – nem beszélve arról, hogy ezek a beruházások sok esetben a NER-közeli cégek egy szűk köréhez köthetőek.

c) Hosszú távú kötelezettségvállalások

Egy esetleges későbbi kormány mozgásterét szűkítheti az a szeptemberben elfogadott törvény, amely egészen 2026-ig megszabja az újonnan alapított felsőoktatási intézményeket üzemeltető közfeladatot ellátó közérdekű vagyongazdálkodó alapítványok (azaz KEKVÁ-k) finanszírozását: ez összességében 1700 milliárd forintot tesz majd ki.²⁵

d) Óriási kötvénykibocsátás, rekord hiány mellett

Bevallottan a helyreállítási források kipótlása miatt került sor szeptemberben rekordösszegű devizakötvény-kibocsátásra: két nap alatt (mai áron számolva) több mint 1500 milliárd forint értékű dollár, illetve eurókötvényt adtak el a piacon – várhatóan ebből a forrásból fogják finanszírozni a választások előtti hangulatjavító intézkedéseket is, de az EU-által nem finanszírozott (és ellenőrzött) nagyberuházásokat, vagy akár a reptér visszavásárlását is szolgálhatják az új források – ugyanakkor a piacról finanszírozott kötvényeknek jóval kedvezőlenebbek a feltételei, mint az RRF finanszírozását biztosító uniós kötvénynek, amelyből Magyarország visszautasította a rá jutó részt.²⁶ Érdemes megjegyezni mindeközben, hogy a kötvény-kibocsátással a Kormány erősen ellentmond korábbi céljának, hogy az ország a lehető legkevésbé legyen devizában eladósodva²⁷ – és azt is jelezheti, hogy a magas infláció miatt a lakosság már kevésbé hajlandó állampapírok vásárlásával finanszírozni az államot.²⁸ Ugyanakkor Varga Mihály úgy nyilatkozott, hogy a kötvénykibocsátással nem az a célja, hogy tovább növelje a már amúgy is brutális, 7,5%-osra módosított költségvetési hiányt.²⁹ Meghökkenítő módon ezt a

25 <https://infostart.hu/belfold/2021/09/27/dontottek-az-egyetemi-vagyonkezelo-alapitvanyok-finanszirozasarol>

26 https://www.google.com/url?q=https://www.portfolio.hu/deviza/20210914/eldolt-gigantikus-adossagot-vett-ma-fel-a-magyar-allam-500636&sa=D&source=docs&ust=1635241296035000&usg=AOvVaw1E_DXYsaLgE8-1msIKbTRP

27 https://hvg.hu/gazdasag/20210916_allampapir_deviza_eladosodas

28 <https://www.napi.hu/tozsdek-piacok/mnb-ertekpapir-allomany-haztartasok-reszveny-kotveny-allampapir-befektetesi-alap-megtakaritas-hozam.734329.html>

29 Erről l. A Negyedik Korrupciófigyelő jelentést.

Kormány egyfajta eredményként értékeli: a pénzügyminiszter szerint ugyanis az augusztusig elköltött mintegy 1900 milliárd pluszköltség járult hozzá ahhoz, hogy a tavalyi – a járvány miatti lezárásoknak és korlátozásoknak betudható – alacsony GDP-hez képest idén jelentős gazdasági növekedés volt tapasztalható.

3. Tőkekoncentráció és a közvagyon kiszervezése

Érintett követelmények sorszáma: 1, 4, 5.

a) Külföldi tulajdon visszaszorítása

Korábban már beszámoltunk arról, hogy meglehetősen aggályosan történt az Aegon biztosítót megvenni szándékozó Vienna Insurance Group üzletének meghiúsítása, egy utolsó pillanatban történő, nyilvánvalóan személyre szabott jogalkotással. A már említett 2021. évi XCIX. salátatörvény az ezt lehetővé tévő szabályt a veszélyhelyzet megszűnésétől számított 12 hónapra meghosszabbítja.

A ferihegyi reptér ügyével is több ízben foglalkoztunk, a nyáron röppent fel az információ, hogy július 12-én a Kormány hivatalosan is ajánlatot tett a reptér 55,85%-ára. Sajtóhírek szerint ezt ősszel újabb ajánlat követte, és annak ellenére, hogy a tulajdonosok nyilatkozatából azt lehetett sejteni, hogy az egyre erősödő nyomásgyakorlás ellenére szeretnék megtartani a repteret,³⁰ még az ősz folyamán létrejöhet az egyezség – egyelőre a vételár mellett az is kérdéses, hogy magyar részről pontosan kik vehetnek részt az alkuban, és hogy mi a Kormány távlati célja ferihegygel.

b) Évtizedekre szóló gazdasági kötelezettségvállalások

Korábbi jelentéseinkben is utaltunk arra, hogy a kormány a koncessziós ágazat átszervezésével arra készülhet, hogy teljes, jól jövedelmező ágazatokat monopolizáljon kormányhoz közeli vállalkozók kezében – ezáltal is tovább szűkítve egy esetleges következő kormány mozgásterét. A nemzeti úthálózat fejlesztésére és karbantartására kiírt koncesszió azonban még ennél is tovább megy: nem kevesebb, mint

30 https://hvg.hu/kkv/20210712_A_ferihegyi_repter_fotulajdonosa_remeli_lehetoseget_kap_hogy_maradjon

35 évre (!) köti meg a következő kormányok kezét, és minden ezzel kapcsolatos feladatot egyetlen egy cégre bízna.

Az igen szűk határidővel kiírt koncessziós eljárást megalapozó dokumentumokat ugyanakkor tíz évre titkosították,³¹ azaz nem ismerhető meg, hogy egyáltalán szabályosan került-e a koncesszió kiírásra. Mára már az is [ismertté vált](#), hogy a valaha volt legnagyobb koncessziós pályázaton Mészáros Lőrinc cégei is érdekeltek lehetnek magántőke-alapokon keresztül. Ugyanakkor kérdéses lehet, hogy egyáltalán hogyan köthet szerződést egy átláthatatlan magántőkealappal a Kormány.³²

Hasonló lehet a helyzet a szintén 35 évre kiírt hulladékgazdálkodási koncesszióval,³³ amelyen az előírt alkalmassági követelmények miatt már eleve nem tud indulni a legtöbb magyarországi klasszikus, hulladékgazdálkodással foglalkozó magán- vagy önkormányzati kézben levő vállalat. Iparági források arról beszélnek, hogy a koncessziót a MOL-nak írhatták ki, amely a koncessziós struktúrának köszönhetően gyakorlatilag üzleti kockázat nélkül veheti át az egész szektort.

c) Kiszervezett vagyonok

A nyár folyamán a Kormány hivatalosan is megalapította azokat az új közfeladatokat ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványokat, amelyek megkapták a több mint ezermilliárdra rúgó egyetemi vagyont és számos más értékes ingatlant vagy részvénytársaságot. Mivel a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő honlapján nem érhetőek el az egyes vagyonátadási szerződésekre vonatkozó adatok, még mindig a sötétben tapogatózunk, amikor azt akarjuk tudni, hogy pontosan milyen összegben kerültek át vagyonok az államtól – részben legalábbis – a kormánypárti klientúra által irányított közérdekű alapítványokhoz. Az előző pontban már szót ejtettünk róla, hogy a KEKVÁk hosszú távú finanszírozásáról elfogadott egy törvényt az Országgyűlés, de ez nem akadályozta meg a törvényhozókat abban, hogy újabb és újabb értékes ingatlanokhoz vagy más vagyonelemekhez juttassák az alapítványokat: például a Demeter Szilárdhoz, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatójához (és a magyar kultúrfinanszírozás legfontosabb döntnökéhez) köthető alapítvány is több újabb ingatlanra tehetett szert.³⁴

31 <https://merce.hu/2021/06/30/tiz-evig-nem-tudhatjuk-meg-miert-jo-az-hogy-35-evre-koncesszioba-adjak-az-autopalyakat/>

32 <https://g7.hu/kozelet/20210622/az-uthalozat-legjobb-reszet-passzolja-le-a-kormany-35-evre-a-tonkrement-utak-maradnak-az-allam-nyakan/>

33 <https://atlatszo.hu/2021/08/26/egy-piaci-szereplo-nagyon-jol-jarhat-a-hulladeggazdalkodas-kiszervezesével/>

34 <https://telex.hu/belfold/2021/07/01/demeter-szilard-beult-a-mol-reszvenyek-egy-reszet-kezele-alapitvanyba-is>

A külügy felsővezetőihez köthető, az ingyenes vagyonszerzésen kívül a Külgazdasági és Külügyminisztérium költségvetéséből gazdálkodó KEKVA, a Közép-európai Épített Örökség Megőrző Alapítvány számos határon túli ingatlant vásárolt a közelmúltban, vélhetően azzal a céllal, hogy ezeket szállodaként üzemeltessék. Annak ellenére, hogy ezeket a vásárlásokat teljes mértékben a magyar adófizetők finanszírozzák, a várható nyereségből várhatóan csak Szijjártó Péter legszűkebb köre fog részesülni.³⁵

Homályban marad ugyanakkor, hogy mik a tervei a kormánynak a – szintén közfeladatot ellátó közérdekű vagyonszerző alapítványba szervezett – Fudan Egyetemmel. A széleskörű tiltakozások miatt ugyan látszólag visszakozott a kormány, de közben a megszerzett dokumentumokból az derült ki, hogy a sajtó által eddig megszűntetett információk helyesek voltak, és valóban kínai hitelből tervezi a kormány a beruházás megvalósítását.³⁶ Függetlenül attól, hogy a beruházás végül megvalósul-e, és hogy népszavazás dönt-e majd a Fudan Egyetemről szóló törvény visszavonásáról, az alapítványnak a kormány máris több mint 14 milliárd forintnyi közpénzt juttatott.³⁷

Továbbra is hasonlóan bőkezűen szervezi ki a kormány az állami vagyonokat és feladatokat a keresztény egyházaknak. Júliusban három szervezet is ingyenesen szerezte meg mintegy nyolc szociális intézmény tulajdonjogát,³⁸ és míg ez a lépés megmagyarázható talán azzal, hogy ezen intézmények üzemeltetéséről az állam egy tavalyi törvénnyel lemondott, az már nehezen indokolható, hogy mi szükség van az egyházak közreműködésére például a gyermekek táboroztatásában, mikor mind a rendelkezésre álló ingatlanokat, mind a teljes körű felújítást, mind a táborozás költségeit száz százalékban a központi költségvetés biztosítja.³⁹ Teljeskörűen, közpénzből újítja fel a geszti Tisza-kastélyt is a tendereken gyakran sikeres West Hungária Bau Kft., amely Tiborcz István üzlettársának érdekeltsége – a kastély a felújítást követően ingyenesen a református egyház kezelésébe kerül.⁴⁰

<https://telex.hu/belfold/2021/07/07/modellvalto-egyetemek-fenntarto-alapitvanyok-tokaj-hegyalja-boraszat>

<https://ataszjelenti.444.hu/2021/08/10/tiltakozni-meg-lehet-az-alkotmanybirosag-szentesitette-az-egyetemi-autonomia-kiuresiteset>

³⁵ https://azonnali.hu/cikk/20210520_hataron-tuli-bevasarlokoruton-szijjartock-uj-kozalapitvanya

³⁶ <https://merce.hu/2021/07/12/hatarido-azonnal-ennyit-arult-el-a-kormany-a-fudan-terveirol/>

³⁷ <https://atlatszo.hu/2021/09/01/14-milliardnyi-allami-ingatlant-es-kozpenzt-adott-a-kormany-a-fudan-alapitvanyba/>

³⁸ https://hvg.hu/gazdasag/20210727_szocialis_intezmenyek_egyhazak

³⁹ <https://24.hu/fn/gazdasag/2021/06/23/erzsebet-tabor-ara-alapitvany-kiszervezes/>

d) A NER-közeli tőkésosztályt gyarapító vagyonyjuttatások

A sajtóhírek alapján számos ágazatban jutottak kedvezményekhez, államilag finanszírozott hitelekhez, támogatásokhoz, vagy jól fizető közbeszerzésekhez a NER-klientúra tagjai.

A magyar állam eddig is jelentős összegeket nyújtott a NER-klientúra szállodáinak támogatásával: a Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ) által levezényelt Kisfaludy-program során számos oligarcha kapott milliárdokat szállodafejlesztésre, ráadásul az ezekhez köthető felújításokat sok esetben szintén a NER-kötelékébe tartozó építési vállalkozók végezheték – az engedékeny szabályozás miatt közbeszerzések nélkül.⁴¹ Az viszont komolyan felvetheti az összeférhetetlenséget, hogy az MTÜ volt vezérigazgatóhelyettese éppen egy olyan szállodát irányító cég vezetését vállalta el, amelynél a cégcsoport szintén milliárdos nagyságrendű Kisfaludy-támogatásban részesült.⁴²

Ugyanakkor az állam más, indirekt módokon is hozzájárult ahhoz, hogy ezek a turisztikai szereplők sikeresek legyenek: a nyolcezres lakosságú Tura például több mint 300 milliós költségvetési támogatásban részesült – éppen itt üzemel a kormányfő vejének luxusszállodája.⁴³ Hasonlóan bőkezű az esztergomi önkormányzat Hernádi Zsolt MOL-vezér érdekeltségével: akik a Grand Hotel Esztergomban szállnak meg, azok ingyen használhatják a város tulajdonában álló élményfürdőt. Ez már csak azért is problémás, mert a város vezetője nem más, mint Hernádi Zsolt unokaöccse, Hernádi Ádám.⁴⁴ Sőt, ahogy arra idén nyáron fény derült, az esztergomi ingatlanfejlesztéseknél is szerepet játszhattak a rokoni szálak: még 2020-ban a polgármester javaslatára vontak belterületbe egy olyan panorámás ingatlant, amely Bacsa György, a MOL stratégiai ügyvezetőjének igazgatója (egyben Hernádi Zsolt unokatestvérének fia) érdekeltségébe tartozik.⁴⁵

Az utóbbi hónapokban azonban az is kiderült, hogy külföldön is közpénzből finanszírozzuk Mészáros Lőrinc turisztikai terjeszkedését: a Külügyminisztérium alá tartozó Magyar Exportfejlesztési Ügynökség,

40 <https://orszagszerte.atlatszo.hu/a-whb-55-milliard-forintert-ujitja-fel-a-ges-zti-tisza-kastelyt-ami-aztan-a-reformatus-egyhazi-lesz/>

41 <https://mfor.hu/cikkek/makro/szallodaepitesek-kozpenz-milliardokbol-de-kozbeszerzes-nelkul.html>

42 https://m.hvg.hu/360/202134_zsalya_hotel_allami_kozremukodes

43 <https://telex.hu/belfold/2021/07/16/tura-381-millio-allami-tamogatas-sportfejlesztes>

44 <https://444.hu/2021/06/27/hernadi-zsolt-szallodavendegei-ingyen-hasznalhatjak-az-esztergomi-onkormanyzat-furdojet>

45 <https://24.hu/belfold/2021/08/17/hernadi-zsolt-hernadi-adam-esztergom-gyopar-kemping-bsp-ingatlan-bacsa-gyorgy/>

a HEPA 50%-ban, mintegy 1 milliárd forinttal támogatja a Hunguest Hotels montenegrói szállodájának felújítását.⁴⁶

A turizmus témájában érdemes szót ejteni arról is, hogy ezek a giga-beruházások sokszor a helyi lakosság érdekeinek semmibe vételével zajlanak. Az évek óta leromlott állapotban lévő Club Aligánál például csak akkor kezdődtek meg a mozgolódások, amikor a tulajdonos az – akkor még – Tiborcz István és Mészáros Lőrinc érdekeltségébe tartozó Appenin Holding lett. Azóta a céget átvette Jellinek Dániel, illetve a Tiborcz-cal szintén üzletelő Balázs Attila, 2020-ban pedig nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségűvé emelte a fejlesztést egy kormányrendelet, amely arról is rendelkezett, hogy a mostani zöldterület sűrűn beépíthető lesz, a helyiek elől pedig – az eredeti megállapodást felrúgva – saját településükön lényegében teljesen elvágják a vízpartot.^{47 48} A Kisfaludy-program keretében a beruházásra 2020 és 2021 között csaknem 10 milliárdos támogatást nyújtott a Magyar Turisztikai Ügynökség, értelemszerűen közpénzből.⁴⁹

A nyár folyamán nagy port kavart, hogy a NER az építőanyag-ágazatban is újabb falatokat kíván lenyelni: az ország egyik legnagyobb kavics- és homokbánya kitermelési jogát egy zártkörű tenderen értékesítették a BayerConstructnak, amely – az Appenin Holdinghoz hasonlóan – Balázs Attila érdekeltsége.⁵⁰ A zártkörű értékesítést a Kormány a veszélyhelyzet nyomán kialakuló építőanyag-hiány miatt tette lehetővé.⁵¹ Ráadásul amellet, hogy az állam többmilliárdos támogatást is nyújt a bányaberuházáshoz, számos ponton könnyítettek a környezetvédelmi és engedélyezési követelményeken – a kivételezett kör versenytársai ellen pedig vizsgálatot indított a GVH.⁵²

Mindeközben arról sem feledkezhetünk meg, hogy az ország egyik legjelentősebb építőanyag-szállítója éppen Orbán Viktor édesapja: a különböző kormányközeli építési vállalkozók, például a Mészáros

46 <https://444.hu/2021/06/24/a-magyar-allam-allja-meszaros-montenegrói-szallodafejlesztésenek-felet>

47 <https://merce.hu/2021/08/30/elvesztette-kozterulet-jelleget-csak-a-beruhazo-kegyeitol-fugg-lemehetnek-e-az-aligaiak-a-balaton-partra/>

48 https://hvg.hu/360/202131_promot_hungaria_megvanclub_aliga_uj_neve

49 https://www.valaszonline.hu/2021/06/25/club-aliga-balaton-balatonvilagos-ner-kozeli-oriasfejlesztés-szocializmus-kadarvilla/?fbclid=IwAR1U0pvq7QGD98p2G-4pGeHzc7vQt8BiPf5X219sQR8Rasl_ol4W8GLqbuU

50 <https://telex.hu/belfold/2021/06/25/kavicsbanya-ertekezes-zaartkoru-tenderen-orban-viktor-bayer-construct>

51 https://nepszava.hu/3125951_fiuk-a-kavicsbanyaban

52 https://hvg.hu/360/202129_a_kavicsbanyak_kiralya_tiborcz_kozeleben_szazmilliárdos_vagyon_betonkavaras

Lőrinczhez köthető Fejér B.Á.L., illetve a Paár Attilához köthető, már említett West Hungária Bau is az ő bányáiból rendelték az építőanyagot számos közpénzből finanszírozott építési beruházáshoz.⁵³

A fenti cégek a nyár folyamán is jól teljesítettek a közbeszerzéseken: a Fejér B.Á.L. például megnyerte az Iparművészeti Múzeum rekonstrukciójára kiírt 40 milliárdos,⁵⁴ az államkincstár pénztártermének felújítására kiírt 15 milliárdos, valamint a főti filmstúdió bővítésére kiírt 30 milliárdos⁵⁵ tendert. A Nyugati pályaudvar tetőszerkezetének és homlokzatának felújításáról szóló tendert még 2020-ban nyerte meg a már említett Paár Attilához köthető Magyar Építő Zrt., de kisebb munkákat idén is “megversenyeztettek”, ezeken a Mészáros Lőrinczhez köthető R-Kord, illetve a Mészáros Lőrinc vejéhez, Homlok Zsolthoz köthető Vasútvill győzedelmeskedett.⁵⁶ Utóbbi cég névleges tulajdonosa ráadásul egy svájci adóparadicsomba van bejegyezve.⁵⁷

Az informatikai közbeszerzéseken régóta taroló, Jászai Gellért érdekeltségébe tartozó 4iG a nyáron is számos fontos szerződést nyert el: egyrészt ők az egyik nyertesei a Rogán Antal irányítása alá tartozó Digitális Kormányzati Ügynökség által kiírt gigatendernek: konzorciumi társaikkal közösen mintegy 200 milliárd forint értékben írtak alá keretmegállapodást,⁵⁸ – júniusban pedig az állami Antenna Hungáriával és az Appsters Kft-vel együtt nyerték el az MTVA több mint 4 milliárdos közbeszerzését.⁵⁹ A nyár folyamán az is kiderült, hogy egy “együttműködési megállapodás” keretében a 4iG megszerezheti⁶⁰ az Antenna Hungária többségi tulajdonát -- ezáltal újabb állami vagyonok és közfeladatok kerülhetnek a NER-hez: az Antenna Hungária ugyanis amellet, hogy az országos digitális földfelszíni televíziós és analóg rádiós műsorterjesztés kizárólagos szolgáltatója Magyarországon, állami rendezvények szervezésével is foglalkozik – az ő nevükhöz fűződik például az augusztus 20-i ünnepségsorozat

53 https://hvg.hu/360/202125_kozpenzzel_porgett_osztalek

54 <https://444.hu/2021/08/13/pentek-tizenharom-40-milliardos-tendert-nyert-meszarosek-csaladi-cege>

55 https://nepszava.hu/3129616_meszaros-lorinc-csaladja-beleveti-magat-a-magyar-filmiparba

56 <https://24.hu/fn/gazdasag/2021/06/22/svajci-adoparadicsomba-vezetnek-a-szalak-a-nyugati-palyaudvar-uj-megbizasanal/>

57 <https://24.hu/fn/gazdasag/2021/06/09/meszaros-lorinc-homlok-zsolt-milliard-vasutvill/>

58 <https://telex.hu/gazdasag/2021/07/02/200-milliardos-informatikai-keretmegallapodasok-4ig-delta-technologies-digitalis-kormanyzati-ugynokseg>

59 <https://24.hu/fn/gazdasag/2021/06/17/4ig-antenna-hungaria-appsters/>

60 https://hvg.hu/gazdasag/20210825_Tobbseget_szerez_a_4iG_az_Antenna_Hungariaban

levezénylése, amit ráadásul az állam előre, teljesítés nélkül még 2020-ban kifizetett.⁶¹ Ráadásul ezzel a tranzakcióval a 4iG-é lehet a több stratégiai jelentőségű kormányzati távközlési infrastruktúrával rendelkező, illetve azokat üzemeltető MVM NET Zrt is.⁶²

Érdeemes beszámolni a tavaly nagy port kavart lélegeztetőgép-beszerzések utóéletéről is: kiemelkedő haszonra tehettek szert a beszerzésekben résztvevő vállalkozók. A - mint kiderült - feleslegesen megvásárolt, jelenleg raktárban őrzött lélegeztetőgépek egyik legnagyobb beszállítója egy maláj cég volt, a szerződésekhez offshore cégeken keresztül teljesítették a pénzügyi tranzakciókat. A cég, amely korábban nem foglalkozott egészségügyi beszerzésekkel, igencsak jól járhatott: tulajdonosa a válság közepén vásárolt magának luxusjachtot és magánrepülőgépet.⁶³ Hasonló a helyzet a kisebb, magyar, NER-közeli közvetítőkkel lezajló beszerzésekkel is. A korábban fuvarozással foglalkozó Pannon Cargo & Sped míg 2019-ben 450 ezer forintos bevételt ért el, ehhez képest 2020-ban ez az összeg – a lélegeztetőgép-beszerzések miatt – több mint 4 milliárd forint volt, amelyből 2,64 milliárdot könyveltek el nyereségként – és majdnem kétmilliárdot osztalékként ki is vettek.⁶⁴ A cég történetében személyi összefonódások fedezhetők fel a lélegeztetőgép-beszerzés egy másik nagy nyertesével, a Foucardinallal, amely tavaly több mint 10 milliárd forint értékben szállított lélegeztetőgépeket – a céget 2020 szeptemberében annak ellenére végelszámolják, hogy tavaly 15 milliárdos osztalékot vettek ki belőle tulajdonosai, akiket a sajtó Orbán Viktor tanácsadójának köréhez köt.⁶⁵

Más ágazatokban is rendre a már jól ismert kormányközeli szereplőkkel találkozunk: a Mészáros Lőrinc által tulajdonolt Talentis Agro, a Vida István-féle Takarékcsoporttal összefogva új agrárintegrátor céget hozott létre, az Agrolinket.⁶⁶ tervük kimondottan az, hogy az ország termőterületének 15%-át bevigyék az integráció alá. Ehhez a tervükhöz joggal reménykedhetnek a kormányzat segítségével, amely a támogatási szabályok alakításával vagy esetleg a koncessziós jog bevezetésével hozhatja az integrátor-szervezetet megkerülhetetlen pozícióba.⁶⁷ A Mészáros-család a nyár folyamán a jégkorongsportba is

61 <https://www.napi.hu/magyar-vallalatok/augusztus-20-tuzijatek-kormany-antenna-hungaria-rendezyeny.717046.html>

62 <https://hirlevel.egov.hu/2021/08/15/megveszi-az-mvm-net-et-az-antenna-hungaria/>

63 <https://444.hu/2021/08/08/6-258-lelegeztetogepet-szallitott-a-magyar-kormany-nak-majd-vett-egy-maganrepulot-es-egy-luxusjachtot>

64 https://m.hvg.hu/360/202130__lelegeztetogepek_beuzemelese__tulvasarlas__nerbiznisz__felpumpaltak

65 <https://mfor.hu/cikkek/makro/vegelszamoljak-a-kormany-lelegeztetogep-beszerzesen-milliardokat-szakito-ceget.html>

66 https://hvg.hu/360/202126_agrolink_ifjabb_meszaros_pozicioban

beszállt: épp akkor vették meg a DVTK hokicsapatát, amikor azt az EMMI államilag elismert sportakadémiává emelte, ezzel megnyitva a közpénz-csapokat.⁶⁸

Más NER-közeli szereplők is juthattak kedvezményekhez a NER-től – állami kezességgel vállalt MFB-hitelből vásárolt például cseh repülőgépgyárat a kormányzóvivő, Szentkirályi Alexandra férje, Szalay-Bobrovinczy Kristóf,⁶⁹ aki amellet, hogy a kormányzati agytröszt, a Századvég tulajdonosa és számos kaszinókoncesszió jogosultja, a vasúti jármű-gyártásban is rendelkezik – szintén kormányzati hátszéllel működő – érdekeltségekkel.

e) A NER-közeli tudásközpontok támogatása

A NER-közeli gazdasági eliten kívül – különös tekintettel a közlegő, 2022-es választási időszakra – fontos megvizsgálnunk azt is, hogy hogyan és mire áramlott a közpénz a NER legfontosabb tudás- és kommunikációs központjaiba. Ez már csak azért is érdekes, mert bárki, aki használja a közösségi médiát, tapasztalhatja, hogy számos szervezet folytat már most erőteljes kampányt – azonban, ahogy ezt az ÁSZ közölte, a közösségi médiában látható reklámok még kampányidőszakban sem számítanak politikai hirdetésnek.⁷⁰ Ráadásul sok esetben, például a kormányzati influenszerek anyagait finanszírozó Megafon Központ esetében sem követhető pontosan, hogy mi a költségek forrása.⁷¹

Az is látványos, hogy propaganda tevékenységük mellett a Kormány által közvetve vagy közvetlenül finanszírozott szervezetek hogyan gazdálkodnak a közpénzzel. Az Antall József Tudásközpont akkor került a figyelem középpontjába, amikor kiderült, az adóforintok Antall Péter és felesége egzotikus utazásaira és luxushotel-számláira mennek.⁷² A tudásközpont többször is mentőövre szorult annak ellenére, hogy működését milliárdokkal támogatta többek között a Miniszterelnöki Kabinetirodán keresztül pénzelt, alig egy éve közérdekű vagyonkezelő alapítványba szervezett Batthyány Lajos

67 https://hvg.hu/360/202127__meszaros_agrarmonopoliuma__onkenyes_szovetkezesek_hatvanpuszta_kornyeke_rendet_vagnak

68 https://hvg.hu/360/202127_dvtk_jegesmedvek_meszarosjegkorongozik

69 https://m.hvg.hu/kkv/20210813_A_kormany_allami_kezesseget_ad_a_kormanysozivo_ferje_53_milliard_forintos_hitelehez

70 <https://444.hu/2021/08/10/az-allami-szamvevoszek-szerint-a-facebookos-hirdetes-nem-szomit-politikai-hirdetesnek>

71 https://m.hvg.hu/gazdasag/20210726_megafon_kozpont_ujra_akcioban

72 <https://444.hu/2021/05/31/kozpenzbol-jarja-a-vilag-luxushoteleit-antall-jozsef-fia-az-orban-rendszer-nagy-nyertese>

Alapítvány.⁷³ A botrány végül olyan hullámokat vert,⁷⁴ hogy a Tudásközpontot irányító alapítvány kuratóriumának több tagja is lemondott, a Miniszterelnökség pedig bejelentette, hogy beszünteti a jövőbeni költségvetési támogatást. A támogató Batthyány Lajos Alapítvány fő tevékenysége látszólag továbbra is a kormánytól származó források továbbosztása a kormánypárt által favorizált szervezeteknek, például az Alapjogokért Központnak, akik mintegy 720 millió forintos támogatásban részesültek 2020-ban – idén vélhetően ebből a forrásból kezdték meg székhelyük teljes körű felújítását.⁷⁵ Ennél is több kérdést vet fel a kormányzati és kormánypárti szereplők egyik kedvenc rendezvény helyszínéül szolgáló Scruton kávézót üzemeltető cég több mint 600 milliós támogatása.⁷⁶ Ebből a pénzből a kávézó grandiózus bővítése miatt a tulajdonosok mellett a kormányközeli vállalkozók is részesülhetnek: a munkákat ugyanis a Garancsi Istvánhoz köthető Market Zrt. végzi.

A Batthyány Lajos Alapítványon kívül az állami cégek sem garaszkodtak a kormányközeli szervezetek támogatásával: a Magyar Fejlesztési Bank például több tízmillió forinttal támogatta a CÖF-öt és a Nézőpont Intézetet.⁷⁷ A nem politikai szférában mozgó civil szervezeteknek sem jöhetett rosszul a kormányzati háttér: Áder János klímavédelmi alapítványa több mint egymilliárd forint költségvetési támogatásban részesült.⁷⁸

4. Ellenzéki vezetésű önkormányzatokat aránytalanul érintő döntések

Érintett követelmények sorszáma: 2, 3, 4, 5, 6.

73 <https://atlatso.hu/2021/06/21/milliardos-tamogatasok-mellett-is-penzugyi-mentoovre-szorult-az-antall-jozsef-tudaskozpont/>

74 https://hvg.hu/itthon/20210616_Antall_Jozsef_Tudaskozpont_gazdalkodas_torvenyesseg_Miniszterelnokseg

75 <https://blog.atlatso.hu/2021/06/szauna-is-lesz-az-alapjogokert-kozpont-300-milliobol-atalakitott-uj-irodahazaban/>

76 <https://24.hu/belfold/2021/06/05/roganektol-jott-a-penz-alapitvanyi-tamogatasra-egy-belvarosi-kavezoban-is-landolt-belole-600-millio/>

77 <https://www.napi.hu/magyar-vallalatok/allam-mfb-tamogatas-bank-kifizetes-alapitvany-cof-media-hatarontul.734665.html>

78 <https://24.hu/belfold/2021/08/23/tavaly-mar-tobb-mint-egymilliard-forint-kozpenzt-kapott-ader-alapitvanya>

a) A tartóssá vált elvonások eltérő pénzügyi hatása a politikai vezetés irányultsága alapján

A 2021-es nyári hónapokban is folytatódott azon tendencia, hogy a kormányzati, központi költségvetési támogatások odaítélésekor hátrányosabb helyzetbe kerülnek az ellenzéki vezetésű települések és különösen fővárosi kerületek. Azt az állítást, hogy a kormányzati elvonások összességében erősebben érintették az ellenzéki vezetésű településeket, a G7 számításai igazolják, melyek szerint a kormánypárti vezetésű települések esetében 6 százalékkal csökkentek a bevételek, míg az ellenzéki vezetésű településeknél 11 százalék a visszaesés.⁷⁹

b) Szelektív pályázati támogatások

Az időszakban a szelektív támogatási gyakorlatra különösen szemléletes példát láthattunk: a Belügyminisztérium 26 milliárdos keretösszeggel pályázatot hirdetett önkormányzati feladatellátást szolgáló fejlesztések támogatására még az év februárjában; a pályázat eredményéről június végén született döntés.⁸⁰ Ezen döntés értelmében a fővárosban található, ellenzéki vezetésű kerületek egyike sem részesült támogatásban.⁸¹

c) A Fővárosi Önkormányzatot érintő kormányzati mulasztás

A kerületek mellett a Fővárosi Önkormányzatot súlyosan érintő kormányzati mulasztás, hogy a fővárosi közösségi közlekedésre szánt normatíva kifizetését visszatartja a kormány, annak ellenére, hogy ezen összeg a költségvetési törvényben szerepel, az nem eseti, pályázati vagy kormánydöntés eredményeképpen juttatandó Budapest részére.⁸²

⁷⁹ <https://24.hu/fn/gazdasag/2021/07/13/koronavirus-jarvany-megszoritas-onkormanyzat-ellenzek-fidesz/>

⁸⁰ <https://kormany.hu/hirek/26-milliardos-tamogatas-az-onkormanyzatoknak>

⁸¹ https://hvg.hu/gazdasag/20210706_ellenzeki_kerulet_kormanyzati_tamogatas

⁸² https://nepszava.hu/3129398_esze-agaban-sincs-kifizetni-a-kormany-nak-a-budapesti-tomegkozlekedes-normativajat-tarlos-persze-idoben-megkapta

d) A Norvég Alap helyére lépő források megkérdőjelezhető elosztása

Miután a magyar kormánynak a források elosztásában szerepet kapó szervezetekkel szembeni ellenállása miatt Magyarország elesett a Norvég Alap mintegy 77 milliárd forintos forrásától, a magyar állam új civil pályázatot (Városi Civil Alap) indított. A pályázati nyertesek között számos olyan szervezet (egyesület és alapítvány) található, melyeknek erős személyi kötődése van hivatalban lévő kormánypárti önkormányzati politikusokkal, köztük számos alpolgármesterrel (ezen tény miatt tárgyaljuk a kérdést ezen fejezetben.)⁸³ Az Átlátszó számításai szerint “közvetlenül fideszes politikusok irányítása alatt áll azoknak a szervezeteknek több mint a fele, akik a legnagyobb összegű támogatást nyerték el a Norvég Alap helyére állított magyar állami alapból.”⁸⁴ A kormánypárti kötődés számos formában megnyilvánulhat, így hivatalban lévő vagy korábbi polgármester, közgyűlési és országgyűlési képviselő, alapszervezeti vezető is található a kedvezményezett szervezetek környékén. A Válasz Online elemzése rámutat arra, hogy a támogatások ekként való odaítélésének kampányfinanszírozási vonatkozásai is lehetnek⁸⁵ - ez utóbbi miatt az Alappal kapcsolatos fejleményeket fokozott figyelemmel fogjuk kísérni a 2022-es országgyűlési választási kampány időszakában.

e) A bérlakástörvény kapcsán született alkotmánybíróági döntés

Előző jelentésükben bemutattuk, hogy az önkormányzati bérlakásvagyon nagy részének potenciális felszámolását és ezzel összefüggésben jelentős önkormányzati vagyonvesztés veszélyét is magában hordozó törvényjavaslatot fogadtak el a kormánypárti képviselők. A javaslat ellen politikai szereplők mellett szakmai szervezetek is tiltakoztak a rendelkezés hátrányos szociálpolitikai következményei miatt. A köztársasági elnök normakontroll-eljárást kezdeményezett az Alkotmánybíróságon, melynek eredményeképpen a testület július végén számos rendelkezés Alaptörvény-ellenességét mondta ki, így például megállapította, hogy a vételi jog az önkormányzati tulajdonjog megszűnéséhez vezethet, ami súlyos teher, így megköveteli a kártalanítást, továbbá az Alkotmánybíróság a vételi jog feltételül szabta a műemléki szempontok figyelembe vételét.⁸⁶ Alaptörvény-ellenesnek találták azon rendelkezéseket is,

83 <https://telex.hu/belfold/2021/07/28/fideszes-vezetesu-civil-szervezeteket-tamogat-a-magyar-allam-egy-uj-palyazati-alapbol>

84 <https://atlatso.hu/2021/08/11/fideszes-politikusok-atal-iranyitott-szervezetek-nyertek-a-norveg-alap-helyen-felallitott-civil-programon/>

85 <https://www.valaszonline.hu/2021/09/01/varosi-civil-alap-fidesz-valasztokeruletek-lista/>

86 https://nepszava.hu/3127061_az-alkotmanybirosag-elkaszalta-a-berlakastorveny-egyreszeit

amelyek vételi jogot biztosítottak volna azoknak a bérlőknek is, akik 25 évnél nem régebben bérelnek állami vagy önkormányzati tulajdonban álló, műemléképületben lévő lakást.⁸⁷ Megjegyzendő, hogy műemléki védetség alatt álló önkormányzati bérlakások elsősorban az ellenzéki vezetésű budapesti I. kerületben találhatóak, így elsősorban ezen önkormányzatot érintették az eredetileg elfogadott törvényi rendelkezések, különösen, mivel ezen kerületben bérel lakást számos ismert kormányközeli szereplő korábbi szerződések alapján.

⁸⁷ <https://www.alkotmanybirosag.hu/kozlemeny/alaptorveny-ellenesek-a-berlakas-torveny-egyres-rendelkezesei>